

REZOLUȚIA

Conferinței Naționale cu participare internațională
"UN MEDIU SIGUR-SĂNĂTATE PROTEJATĂ",
12-13 noiembrie 2020, Chișinău, Republica Moldova

Adoptată de participanții la Conferința on-line la 13 noiembrie 2020

Conferința Națională cu participare internațională **"UN MEDIU SIGUR-SĂNĂTATE PROTEJATĂ"** și-a desfășurat lucrările pe platforma (on-line Zoom) la Chișinău în perioada 12-13 noiembrie 2020. La lucrările Conferinței au participat 225 persoane, dintre care savanți, specialiști din țară și din instituțiile științifice din România. În ședințele plenare au fost prezentate 39 rapoarte și comunicări. Cu un raport fundamental, despre **Perspectivile regionale în domeniul protecției sănătății și mediului** a fost prezentă on-line dna Francesca Racioppi, șef Direcție la Centrul European al OMS pentru Mediu și Sănătate (ECEH), Bonn, Germania.

Actuala Conferință a fost organizată în scopul sensibilizării publicului larg despre problemele de mediu și elaborarea soluțiilor adecvate.

Actualmente, calitatea mediului înconjurător este una din problemele prioritare pentru Sănătatea Publică la nivel global.

Un mediu salubru este esențial pentru sănătatea umană și bunăstare. Totuși, interacțiunile dintre mediu și sănătatea umană sunt extrem de complexe și dificil de evaluat.

Calitatea și eficiența politicilor privind mediul, vizează în mod direct condițiile de viață și sănătate a populației, susțin realizarea intereselor economice, precum și capacitățile pentru dezvoltarea durabilă a societății. Existența unui mediu salubru contribuie, fără îndoială, la asigurarea prevederilor fundamentale ale drepturilor omului stipulate în Constituția Republicii Moldova: dreptul la viață și dreptul la sănătate fizică și morală.

Preocupările majore privind sănătatea în legătură cu mediul sunt legate de poluarea aerului în interior și în exterior, calitatea inferioară a apei, igiena precară și produsele chimice periculoase. Impacturile aferente asupra sănătății cuprind afecțiuni respiratorii și cardiovasculare, cancerul, astmul bronșic și alergiile, precum și afecțiunile sistemului de reproducere și tulburările de dezvoltare neurologică.

Particulele în suspensie PM₁₀ și PM_{2,5}, precum și ozonul la nivelul solului sunt principalele amenințări asupra sănătății ca rezultat al poluării aerului. Programul UE "Un aer curat pentru Europa (CAFE)", a estimat un total de 348 000 de decese premature pe an provocate de expunerea la particulele în suspensie PM_{2,5}. La acest nivel de expunere, speranța de viață medie se reduce cu aproximativ un an.

Cartea verde a UE privind expunerea la zgomot menționează că aproape 20% din populația UE suferă de pe urma nivelurilor de zgomot pe care experții în sănătate le consideră a fi inacceptabile, adică dintre cele care pot duce la dereglări psihice, perturbarea somnului și efecte adverse asupra sănătății.

Transportul, în special în zonele urbane, este unul dintre factorii cheie care contribuie la expunerea umană la poluarea aerului și la zgomot.

Există o preocupare crescută pentru efectele expunerii la amestecuri de produse chimice la niveluri scăzute și pe perioade îndelungate de timp, în special în perioada preșcolară și în timpul sarcinii. O altă problemă de mediu este expunerea populației la surse naturale de radioactivitate. În acest context, savanții tot mai frecvent înclină spre evaluarea impactului radioactivității naturale, inclusiv a radonului, asupra sănătății publice.

Mulți poluanți deja studiați și la care sa stabilit că produc efecte nefaste asupra sănătății umane intră treptat sub control reglementat. Totuși, există probleme emergente pentru care căile ecologice și efectele asupra sănătății sunt încă greu de înțeles. Printre exemple, se află radiațiile neionizante,

inclusiv câmpurile electromagnetice (CEM), produsele farmaceutice din mediu și unele afecțiuni infecțioase (a căror răspândire poate fi afectată de schimbările climatice).

Rezultatele activității practice și activităților științifice în domeniul sănătății mediului, ocupațional și educațional trezesc o îngrijorare serioasă privind impactul factorilor de risc asupra sănătății, legate de reducerea esențială a capacităților profesionale, economice și materiale ale statului pentru profilaxia maladiilor și protecția sănătății.

Sănătatea umană a fost amenințată întotdeauna de pericole naturale precum furtunile, inundațiile, incendiile, alunecările de teren și secetele. Consecințele acestora sunt agravate de o lipsă a promptitudinii și de acțiunile umane precum defrișarea, schimbările climatice și pierderea diversității.

Dezvoltarea sistemelor de „avertizare precoce” ar trebui încurajate pentru a scurta timpul dintre detectarea unui posibil pericol și o acțiune sau intervenție politică.

Recent, Comisia Europeană a lansat foaia de parcurs privind planul de acțiune al UE „Către o strategie de reducere la zero a poluării aerului, apei și solului – Construirea unei planete mai sănătoase pentru oameni mai sănătoși”. Foaia de parcurs, prezintă planurile UE de reducere la zero a poluării printr-o mai bună prevenție, decontaminare, monitorizare și raportare cu privire la poluare

Agenția Europeană de Mediu în raportul său „Semnale de mediu AEM 2020 – Către reducerea la zero a poluării în Europa” prezintă o imagine de ansamblu asupra poluării aerului, apei și solului, analizează diferite tipuri de poluare și sursele lor, prezintă măsuri de ameliorare a calității aerului, care ar îmbunătăți sănătatea oamenilor, principalele presiuni asupra apelor dulci și mărilor din Europa, precum și problema de amploare și stringentă a poluării solului, de asemenea prezintă o imagine de ansamblu asupra tendințelor poluării industriale și a impactului substanțelor chimice sintetice și al zgomotului ambiental asupra sănătății cetățenilor europeni.

Procesul european privind mediul și sănătatea, coordonat de OMS Europa, își propune să reunească sectorul mediului și cel al sănătății și să promoveze soluții comune, în special pentru a aborda obiectivele și țintele de sănătate legate de mediu ale Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă. În Declarația de la Ostrava din 2017, miniștri și reprezentanți ai țărilor din regiunea europeană a OMS au adoptat o abordare intersectorială și inclusivă în vederea îmbunătățirii sănătății de mediu.

Recunoscând legătura intrinsecă dintre starea mediului și calitatea vieții, obiectivul prioritar nr. 3 din cel de-al șaptelea program de acțiune pentru mediu (PAM 7) vizează „protejarea cetățenilor Uniunii de presiunile legate de mediu și de riscurile la adresa sănătății și a bunăstării” (UE, 2013). Dependența extremă a societății umane de ecosistemele de susținere se află în centrul viziunii PAM 7, și anume că „în 2050 vom trăi bine, în limitele ecologice ale planetei”. La nivelul UE există o gamă largă de politici pentru a aborda efectele mediului asupra sănătății, care necesită implementare și în Republica Moldova: Pachetul de politici „Aer curat pentru Europa”; Strategia UE de adaptare la schimbările climatice; Directiva privind zgomotul ambiental.

De asemenea, factorii de mediu cu rol prioritar asupra stării de sănătate umană sunt reflectate și în obiectivele de dezvoltare durabilă. Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD), altfel cunoscute ca Obiectivele Globale, sunt un apel universal la acțiune pentru a pune capăt sărăciei, pentru a proteja planeta și pentru a asigura faptul că toți oamenii se bucură de pace, de prosperitate și o stare de sănătate bună.

Consolidarea stării de sănătate a populației în raport cu factorii de mediu este o sarcină majoră a statului. În acest sens, pentru a minimiza acțiunea factorilor de risc de mediu la nivel național, au fost create portofolii (cu accent pe apă potabilă, aer și sol) care ar îmbunătăți multe aspecte ale vieții, inclusiv sociale, economice și de sănătate. Republica Moldova a obținut anumite succese în domeniul vizat. Astfel, problema sănătății mediului a fost elucidată în Strategia națională de sănătate publică pentru anii 2014-2020, Strategia Republicii Moldova de adaptare la schimbarea climei până în anul 2020 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia, Strategiei naționale de dezvoltare ”Moldova 2030”. O deosebită atenție s-a acordat asigurării populației cu apă sigură și sanitație prin implementarea Programului Național de implementare a Protocolului privind Apa și Sănătatea pentru anii 2016-2025 etc.

În cadrul Conferinței au fost examinate activitățile intersectoriale în problemele sănătății și mediului, ca problemă a sănătății publice, evaluarea factorilor de risc din mediul ambiant, fortificarea capacităților Agenției Naționale pentru Sănătate Publică în acest domeniu și altele. De asemenea, au fost analizate realizările activității Agenției Naționale pentru Sănătate Publică din Republica Moldova în domeniul mediului și sănătății, fiind puse în discuție perspectivele de dezvoltare a activităților în acest domeniu în conformitate cu bunele practici internaționale. De asemenea s-a menționat, importanța calității factorilor de mediu (apă, sanitație, igienă) vederea combaterii COVID-19.

Conferința națională cu participare internațională **„Un mediu sigur-sănătate protejată”** subliniază importanța alinierii activităților Agenției Naționale pentru Sănătate Publică, Societății Igieniştilor din Republica Moldova și USMF "Nicolae Testemițanu" spre realizarea domeniilor prioritare, aprobate la Conferința a VI-a ministerială privind mediul și sănătatea de la Ostrava, 2017, care a pus bazele abordării sistemice a problemelor de sănătate a mediului, de integrare a eforturilor intersectoriale direcționate spre ameliorarea și protecția sănătății populației.

În rezultatul evaluării rapoartelor și comunicărilor savanților și specialiștilor din domeniu abordate în cadrul Conferinței s-au trasat următoarele acțiuni strategice:

- A aprecia rolul pozitiv al Conferinței naționale cu participare internațională **„Un mediu sigur-sănătate protejată”** în schimbul de experiență și impulsionearea activităților în domeniu.
- A considera ca direcție prioritară crearea capacităților instituționale pentru sănătate și mediu prin fortificarea structurilor de protecție a sănătății publice în cadrul ANSP.
- A pune accent pe activitățile de perspectivă în realizarea celor 7 (șapte) priorități aprobate la Conferința a VI-a ministerială privind mediul și sănătatea de la Ostrava (2017), prin fundamentarea și elaborarea politicilor de reglementare în domeniul sănătății mediului și implementării lor în practică.
- A intensifica activitățile în vederea reducerii riscurilor factorilor din mediu prin intervenții de sănătate publică și extinderea colaborării intersectoriale în acest domeniu.
- A susține și a promova crearea parteneriatelor cu instituțiile de specialitate inclusiv din străinătate în fortificarea acțiunilor de protecție a mediului în raport cu starea de sănătate a populației.
- A susține cercetările științifice la nivel populațional privind impactul factorilor de mediu asupra sănătății populației.
- A organiza următoarea Conferință Națională cu participare internațională dedicată Sănătății Mediului în anul 2024.

Director interimar al ANSP,
master în management în sănătate publică

semnatura

Vasile GUȘTIUC

Președintele societății igieniștilor din RM,
dr.hab.șt.med., prof.univ.

semnatura

Ion BAHNAREL

